

SELETUSKIRI

maeluministri määruse „Ute ja kitse kasvatamise otsetoetus“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 19 lõike 2 ja § 21 lõike 2, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670), artikli 52 lõike 1 ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 639/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa (ELT L 181, 20.06.2014, lk 1–47), artikli 53 lõike 1 alusel.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 52 kohaselt on vabatahtliku tootmiskohustusega seotud toetuse peamine eesmärk toetada majanduslikel, sotsiaalsetel või keskkonnaalastel põhjustel tähtsat sektorit, kus esineb teatud raskusi. Eestis on viimasel kolmel aastal esinenud raskusi lamba- ja kitsekasvatuse sektoris, mis eeskätt kajastub loomade ja loomapidajate arvu languses. 2021. aastal toetatakse seda raskuses olevat sektorit, makstes ute ja emakitse kasvatamise eest tootmiskohustusega seotud otsetoetust.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi maakasutuspoliitika osakonna otsetoetuste büroo peaspetsialist Birgit Pai (625 6146, birgit.pai@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule on teinud Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Mari-Liis Kivipõld (625 6283, mari-liis.kivipold@agri.ee) ja eelnõu on keeleliselt toimetanud sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) koosneb 15 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 sätestatakse määruse reguleerimisala.

Määrusega kehtestatakse ute ja kitse kasvatamise otsetoetuse (edaspidi ka *toetus*) saamise täpsemad nõuded ning toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord. Toetus on tootmiskohustusega seotud toetus ELÜPS-i § 19 tähenduses. Tootmiskohustusega seotud toetuse rakendamise põhimõtted on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artiklis 52. Tootmiskohustustega seotud toetust võib anda sama artikli lõikes 2 loetletud põllumajandussektori või selle osa toetamiseks, mis on tähtis majanduslikel, sotsiaalsetel või keskkonnakaalutlustel ja mis on raskustes.

Eelnõu §-2 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 2 lõikes 1 sätestatakse, et toetust võib taotleda füüsiline või juriidiline isik või juriidilise isiku staatusega isikute ühendus, kes vastab maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus” §-s 2 sätestatud nõuetele (edaspidi koos *taotleja*). Selles

paragrahvis on kehtestatud nõuded, mis kehtivad kõikidele otsetoetuse taotlejatele, kaasa arvatud ute ja kitse kasvatamise otsetoetuse taotlejatele. Viidatud §-s 2 on sätestatud nõuded aktiivse tootja kohta. Kuigi aktiivseks põllumajandustootjaks olemise nõue kehtib otsetoetuse taotleja suhtes endiselt, ei kontrollita Eestis alates 2019. aastast niinimetatud välistavasse loetellu kuulunud tegevusaladel tegutsevate isikute puhul nende aktiivseks põllumajandustootjaks olemist, vaid sellised isikud loetakse aktiivseks põllumajandustootjaks, ilma et nad peaksid seda eraldi tõendama. Sama põhimõtet rakendatakse ka kõigi teiste toetusmeetmete puhul, kus on nõutav taotleja vastavus aktiivse tootja nõudele.

Eelnõu § 2 lõike 2 kohaselt võib toetust taotleda taotleja, kes põllumajandusloomade registri andmete kohaselt kasvatab taotluse esitamise kalendriaasta 2. märtsist kuni 8. maini vähemalt kümnet utte või emakitse. Piirmäära arvestamisel võetakse arvesse kõik ühe taotleja uted ja emakitsed. Oluline on, et uttede ja emakitsede arv kokku oleks nimetatud perioodi igal päeval minimaalselt kümme. Kui taotleja peab eelnimetatud ajavahemiku igal päeval näiteks viit utte ja viit emakitse, on loomi kokku kümme, või kui taotleja peab kümnet utte ja mitte ühtegi emakitse või vastupidi, on toetuse taotlemiseks vajalik minimaalne loomade arvu nõue täidetud.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse nõuded loomade kohta.

Eelnõu § 3 kohaselt peavad utt ja emakits selleks, et neid toetuse andmisel arvesse võetaks, vastama mõlemale sättes loetletud nõudele.

Eelnõu § 3 punkti 1 kohaselt peavad nii utt kui ka emakits olema nõuetekohaselt identifitseeritud ja nende andmed peavad olema kantud nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse. Toetuse andmisel võetakse aluseks põllumajandusloomade registrisse kantud andmed. Loomatauditõrje seaduse ja põllumajandusministri 21. detsembri 2009. a määruse nr 128 „Identifitseerimisele kuuluvate põllumajandusloomade liikide loetelu, põllumajandusloomade identifitseerimise ning nende kohta andmete registreerimise viisid ja kord, registreerimistunnistuse väljastamise kord ja veisepassi vorm ning põllumajandusloomade arvestuse pidamise kord” kohaselt peavad kõik uted ja emakitsed olema identifitseeritud ning registreeritud põllumajandusloomade registris. Uttede ja emakitse üle arvestuse pidamine ning nende identifitseerimine ja registreerimine toimub nõukogu määruse (EÜ) nr 21/2004, millega kehtestatakse uttede ja emakitsede identifitseerimise ja registreerimise süsteem ja muudetakse määrust (EÜ) nr 1782/2003 ning direktiive 92/102/EMÜ ja 64/432/EMÜ (ELT L 5, 09.01.2004, lk 8–17), kohaselt.

Eelnõu § 3 punkti 2 kohaselt peavad nii utt kui ka emakits olema taotluse esitamise kalendriaasta 2. märtsi seisuga vähemalt kümne kuu vanused.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse nõuded karja suuruse kohta.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt peab taotleja toetuse saamiseks § 2 lõikes 2 nimetatud ajavahemikul oma karjas vähemalt kümnet §-s 3 sätestatud nõuete kohast utte või emakitse. See tähendab, et toetuse saamiseks ei tohi 2. märtsist kuni 8. maini tekkida olukorda, kus taotleja peab põllumajandusloomade registri andmetel vähem kui kümnet emakitse või utte. Samuti peab utt või emakits, keda võetakse toetuse andmisel arvesse, vastama terve eelnimetatud ajavahemiku jooksul ehk 2. märtsist kuni 8. maini ute ja emakitse kohta esitatavatele nõuetele ning arvesse ei võeta sellist looma, kes vastab nendele nõuetele näiteks alles alates 3. märtsist või hiljem.

Karja maksimaalse suuruse nõue ehk loomade arvu ülempiir selle toetuse puhul puudub, kuid § 4 lõike 2 kohaselt antakse toetust taotleja kohta maksimaalselt kuni 100 utte või emakitse eest. Kui taotleja peab oma karjas rohkem kui 10, kuid kuni 100 utte või emakitse, siis antakse toetust taotleja nõuetekohaste loomade arvu alusel. Kui taotleja peab oma karjas rohkem kui 100 nõuetekohast utte või emakitse, siis antakse toetust 100 nõuetekohase ute ja emakitse eest.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse nõuded karja suuruse arvutamise kohta.

Eelnõu § 5 lõike 1 kohaselt antakse toetust taotleja karjas § 2 lõikes 2 nimetatud ajavahemikul peetavate §-s 3 sätestatud nõuete kohaste uttede ja emakitsede arvu aritmeetilise keskmise alusel, mille arvutamisel võtab PRIA aluseks taotleja karjas peetavate §-s 3 sätestatud nõuete kohaste uttede ja emakitsede arvu § 2 lõikes 2 nimetatud ajavahemiku igal päeval ning ümardab saadud tulemuse täisarvuni. Kui kas või ühel päeval 2. märtsist kuni 8. maini ei pea taotleja põllumajandusloomade registri andmetel vähemalt kümnet utte või emakitse, ei ole tal õigust toetust saada.

Ajavahemikul 2. märtsist kuni 8. maini on kokku 68 päeva, mis tähendab, et kui taotlejal on esimesel 51 päeval karjas 50 utte ja emakitse ning taotleja otsustab 22. aprillil müüa 10 looma, siis ülejäänud 17 päevaks jääb karja 40 looma ja seega kujuneb karja suuruseks, mille eest toetust makstakse, 48 looma. Arvutuskäik on järgmine: $((50 \times 51) + (40 \times 17)) / 68 = 47,5$. Karja suurus arvutatakse lihtsa aritmeetilise keskmisena ja arvutamisel ümardatakse sajandikeni arvutatud loomade arv täisarvuni.

Eelnõu § 5 lõike 2 kohaselt võtab PRIA karja suuruse arvutamisel arvesse ka ute või emakitse, kelle suhtes esineb § 2 lõikes 2 nimetatud ajavahemikul vääramatut jõud või esinevad erandlikud asjaolud, sealhulgas järgmised asjaolud:

- 1) esineb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607) artikli 2 lõikes 2 nimetatud asjaolu;
- 2) utt või emakits on taotleja tahte vastaselt karjast välja viidud ning taotlejal on selle tõendamiseks Politsei- ja Piirivalveametile esitatud avalduse ärakiri;
- 3) utt või emakits on haiguse või õnnetuse tõttu surnud või veterinaarsel näidustusel hukatud ja taotlejal on selle tõendamiseks veterinaararsti kirjalik kinnitus.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 2 lõikes 2 on loetletud vääramatut jõu ja erandlike asjaolude juhtumid. Viidatud lõike kohaselt võidakse vääramatuks jõuks ja erandlikuks asjaoluks lugeda eelkõige toetuse saaja surma, tema pikaajalist töövõimetust, rasket loodusõnnetust, mis kahjustab tõsiselt põllumajanduslikku majapidamist, põllumajandusliku majapidamise loomakasvatushoonete hävimist õnnetusjuhtumi tagajärjel, toetuse saaja osa karja või kogu karja haigestumist loomataudi, kogu põllumajandusliku majapidamise või selle olulise osa sundvõõrandamist, kui taotluse esitamise päeval ei olnud võimalik sundvõõrandamist ette näha.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse nõuetele vastavuse nõuded.

Eelnõu § 6 lõikes 1 sätestatakse, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklis 92 nimetatud toetuse saaja täidab oma põllumajanduslikus tegevuses ja kogu põllumajandusliku majapidamise maal põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded” sätestatud nõudeid ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 32 lõike 2 kohaselt avaldatud kohustuslikke majandamisnõudeid.

Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt täidab toetuse saaja lõikes 1 nimetatud nõudeid kogu taotluse esitamise kalendriaasta vältel.

Nõuetele vastavuse süsteemi aluseks on põhimõte, mille kohaselt tuleks otsetoetuste ja Eesti maaelu arengukava alusel antavate teatud toetuste täies mahus maksmine siduda toetuse saajate

maakasutuse, põllumajandustootmise ja põllumajandusliku tegevusega seotud eeskirjade järgimisega. Nõuetele vastavuse süsteem hõlmab ühise põllumajanduspoliitika põhistandardeid keskkonna, kliimamuutuste, maa hea põllumajandus- ja keskkonnaseisundi, rahvatervise, loomatervise, taimetervise ja loomade heaolu valdkonnas. Nõuetele vastavuse nõuded on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 93 lõikes 1 nimetatud kohustuslikud majandamisnõuded ning maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded. Kohustuslike majandamisnõuete puhul ei ole tegemist uute või lisanõuete kehtestamisega, vaid olemasolevate nõuete kontrollisüsteemi kohandamisega nõuetele vastavuse süsteemiga ehk tegemist on vaid põllumajandustoetuste sidumisega Eestis kehtivate õigusaktidega (näiteks veeseadus, looduskaitseadus, loomakaitseadus jm). Liikmesriigid peavad tagama, et kogu põllumajandusmaad, sealhulgas maad, mida tootmise eesmärgil enam ei kasutata, hoitakse heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis.

Tulenevalt Euroopa Liidu liikmesriikide erinevatest looduslikest, kliima- ja muudest tingimustest ning põllumajandustootmise ja maakasutuse eripärast ei ole võimalik kehtestada Euroopa Liidu määrusega kõikidele liikmesriikidele kohalduvaid ühtseid tingimusi. Liikmesriigid peavad määrama heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste miinimumnõuded riiklikult või piirkondlikult. Nimetatud nõuded on sätestatud põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 „Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded”. Kohustuslike majandamisnõuete loetelu on avaldatud ka Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) ning Maaeluministeriumi veebilehel. Juhul, kui nõuded ei ole täidetud, vähendatakse makstavaid pindala- ja loomatoetusi või jäetakse toetuse taotlus rahuldamata.

Eelnõu §-s 7 sätestatakse nõuded toetuse taotlemise kohta.

Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt esitab taotleja ajavahemikul 2. märtsist kuni 21. märtsini *PRIA*-le elektrooniliselt *PRIA* e-teenuse keskkonna kaudu taotluse, mis sisaldab ka maaeluministri 17. aprilli 2015. a määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus” §-s 15¹ nimetatud andmeid.

Taotlus peab sisaldama haldusmenetluse seaduse § 14 lõike 3 punktides 1–4 nimetatud andmeid ning taotleja registri- või isikukoodi. Haldusmenetluse seaduse § 14 reguleerib taotlustega seonduvat. Sama paragrahvi lõike 3 punktide 1–4 kohaselt peab kirjalik taotlus sisaldama esitaja nime, taotluse selgelt sõnastatud sisu, taotluse esitamise kuupäeva ja taotleja allkirja ning haldusakti või muu dokumendi kättetoimetamise soovitatavat viisi ning selleks vajalikke kontaktandmeid. Lisaks esitab taotleja andmed selle kohta, et on teadlik toetuse saamiseks esitatud tingimustest.

Eelnõu § 7 lõike 2 kohaselt peab taotleja, kes ei taotle ühtegi teist otsetoetust, põllumajanduskultuuri või heinaseemne täiendava otsetoetuse toetusõiguse alusel üleminekutoetust ega ka ühtegi Eesti maaelu arengukava alusel antavat toetust, lisaks eelnimetatud andmetele esitama andmed nõuetele vastavuse ja kogu tema põllumajandusliku majapidamise põllumajandusmaa kohta.

Kõik vajalikud andmed ja dokumendid tuleb esitada pindalatoetuste taotlusperioodil ehk ajavahemikul 2. maist kuni 21. maini. Kui ute ja kitse kasvatamise otsetoetuse taotleja taotleb kas või üht selles lõikes nimetatud toetust, ei pea ta lõikes 2 nimetatud andmeid mitu korda esitama, kuna eelnimetatud toetuse taotlemise korral on ta kohustatud need andmed igal juhul esitama.

Eelnõu §-s 8 sätestatakse nõuded põllumajandusliku majapidamise üleandmise kohta.

Eelnõu § 8 lõikes 1 sätestatakse, et põllumajandusliku majapidamise üleandmise suhtes kohaldatakse komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja

kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124), artiklis 8 sätestatud.

Eelnõu § 8 lõige 2 sätestab põllumajandusliku majapidamise üleandmise ajavahemiku. Põllumajandusliku majapidamise üleandmise kord on kehtestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklis 8, kuid liikmesriigil on sama artikli lõike 3 punkti a kohaselt siiski kohustus kehtestada üleandmise ajavahemik, mis algab 22. märtsil ja lõpeb 1. septembril. Nimetatud ajavahemik on kehtestatud selleks, et võimaldada maksta toetust kogu majapidamise üle võtnud isikule.

Põllumajandusliku majapidamise üleandmise suhtes rakendatakse Eestis otsekohalduva komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 asjakohaseid sätteid ning maaeluministri määrusega on võimalik kehtestada vaid ajavahemik, mille jooksul tuleb ettevõtte üle anda ja esitada seda tõendavad dokumendid, kui ülevõtja soovib esialgse taotleja asemel toetust saada.

Eelnõu § 8 lõike 3 kohaselt esitab põllumajandusliku majapidamise üleandmise korral põllumajandusliku majapidamise ülevõtja ülevõtmisest teatamiseks ja toetuse maksmise taotlemiseks ajavahemikul 22. märtsist kuni 1. septembrini PRIA-le elektrooniliselt PRIA e-teenuse keskkonna kaudu järgmised andmed: põllumajandusliku majapidamise üleandja ja ülevõtja nimi ja registri- või isikukood, mõlema kinnitus põllumajandusliku majapidamise üleandmise kohta ning andmed selle kohta, et põllumajandusliku majapidamise ülevõtja taotleb toetuse maksmist.

Eelnõu §-s 9 sätestatakse nõuded taotluse kontrollimise kohta.

Kuna toetuse andmist rahastab Euroopa Liit, kehtivad toetuse menetlemisel ja vähendamisel Euroopa Liidus välja töötatud otsetoetuste reeglid ning järgida tuleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1306/2013 tulenevaid nõudeid.

Eelnõu § 9 lõike 1 kohaselt kontrollib PRIA taotluses esitatud andmete õigsust ning taotleja ja taotluse vastavust toetuse saamise nõuetele, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 24–43 sätestatud. PRIA kontrollib komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artikli 30 lõike kohaselt kohapeal 5% taotlejatest. Lisaks kontrollitakse kohapeal, kas loomad on nõuetekohaselt registreeritud ja identifitseeritud. Kui kontrolli käigus tuvastatakse üht või enam, kes vastab §-s 3 sätestatud nõuetele, välja arvatud sellele, et ta on nõuetekohaselt identifitseeritud ja tema andmed on kantud nõuetekohaselt põllumajandusloomade registrisse, käsitletakse teda potentsiaalselt rahastamiskõlbliku loomana. Potentsiaalselt rahastamiskõlblik loom, keda ei ole loomade identifitseerimise ja registreerimise süsteemis korrektselt identifitseeritud või registreeritud, toob kaasa komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73), artiklis 31 osutatud nõuete rikkumise ja toetuse vähendamise. Näiteks kui 500 loomaga karjas tuvastatakse 25 nõuetele mittevastavat looma, siis olgugi, et taotleja karjas on loomi üle maksimaalse piirmäära (100), arvestatakse nõuetele mittevastavaid loomi toetuse vähendamise arvutamisel.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt kontrollivad ELÜPS-i § 33 lõikes 1 nimetatud asutused §-s 6 sätestatud nõuetele vastavust, lähtudes komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014 artiklites 65–72 sätestatud. Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt teeb taotleja lõigetes 1 ja 2 nimetatud asutustele teatavaks kõik toetuse taotluse rahuldamise otsustamiseks vajalikud asjaolud, sealhulgas ajab vajaduse korral loomad kokku või hoiab neid selliselt, et oleks võimalik kontrollida nende kõrvamärkide olemasolu ja loomade identifitseerimisnumbrit.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse nõuded toetuse ühikumäära kohta.

Paragrahvi 10 kohaselt otsustab PRIA toetuse ühikumäära taotluse esitamise kalendriaasta 1. detsembriks.

Täpsemalt on karja suuruse arvestamist kirjeldatud seletuskirjas eelnõu § 4 juurde käivas selgitustes.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse nõuded toetuse vähendamise kohta.

Paragrahvi 11 kohaselt otsustab PRIA toetuse vähendamise Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1306/2013, komisjoni delegeeritud määruses (EL) nr 640/2014 ning komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 809/2014 sätestatud alustel ja korras. Vähendamisel arvestatakse toetuse taotlejale ja loomade kohta esitatud nõudeid ning taotleja peetavate loomade nõuetekohasust. Toetust vähendatakse või toetus jäetakse maksmata, kui taotleja rikub otsetoetuse saamise üldisi nõudeid. Toetust vähendatakse ka selle eest, kui taotlus esitatakse pärast taotluse esitamise tähtpäeva. Nõuetele vastavuse nõuete rikkumise vähendused on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 IV jaotise II peatükis sätestatud korras.

Kui taotleja juures tehakse kohapealne kontroll, arvestatakse toetuse vähendamisel taotleja nõuetekohaste loomade arvu vastavust põllumajandusloomade registri andmete kohaselt taotleja nimel olevate loomade arvule teatud kindla päeva kohta ajavahemikul 2. märtsist kuni 8. maini. Loomade arvu erinevuse korral vähendatakse toetust komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 640/2014 artikli 31 alusel.

Eelnõu §-s 12 sätestatakse nõuded taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise kohta.

Eelnõu § 12 lõikes 1 sätestatakse, et PRIA teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse taotluse esitamise kalendriaasta 10. detsembriks. Toetuse määramise tähtpäeva määramisel on arvestatud toetuse menetlemise keerukust ja mahukust ning asjaolu, et põllumajanduslikke otsetoetusi võib Euroopa Liidu õiguse kohaselt välja maksta alates taotluse esitamise aasta 1. detsembrist. Põllumajanduslike otsetoetuste menetlemise käigus tuvastatud rikkumise puhul tuleb Euroopa Liidu määruste kohaselt toetust vähendada või jätta taotlus rahuldamata.

Sama paragrahvi lõikes 2 sätestatakse, et taotluse rahuldamata jätmise aluseks on ELÜPS-i § 22. Nimetatud sättes viidatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustele (EL) nr 1307/2013 ja (EL) nr 1306/2013, mille alusel jäetakse põllumajanduslike otsetoetuste taotlus rahuldamata. Näiteks jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei täida otsetoetuste üldisi nõudeid, loomade arv ei vasta toetusõiguslikkuse tingimustele (ajavahemikul 2. märtsist kuni 8. maini ei pea taotleja põllumajandusloomade registri andmetel vähemalt ühel päeval ühtegi utte või emakitse) või loom ei ole nõuetekohaselt registreeritud ja identifitseeritud.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse nõuded finantsdistsipliini kohta.

Paragrahvis 13 on nimetatud alus, mille järgi arvutatakse taotlejale makstav otsetoetuse summa, arvestades finantsdistsipliini rakendamist ehk taotlejale makstavate otsetoetuste summa vähendamist teatud protsendi võrra. Arvutamise aluseks on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 artikli 8 lõige 1. Ühist põllumajanduspoliitikat käsitlevas 26. juuni 2013. aasta põllumajanduse ja kalanduse ministrite nõukogu poliitilises kokkuleppes otsustati, et finantsdistsipliini kohaldatakse Euroopa Liidu eelarvest rahastatavate toetuste suhtes ehk otsetoetuste summadele, mis ületavad 2000 eurot. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1290/2005 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise kohta (ELT L 209, 11.08.2005, lk 1–25) artikli 18 lõike 5

kohaselt võib nõukogu komisjoni ettepanekul ja tema käsutuses oleva uue teabe alusel kohandamise määra muuta.

Eelnõu §-s 14 sätestatakse nõuded toetuse maksmise kohta.

Paragrahvi 14 kohaselt tehakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikli 75 lõike 1 kohaselt toetuse saajatele makseid kuni taotluse esitamise aastale järgneva kalendriaasta 30. juunini vastavalt § 4 lõike 1 kohaselt arvutatud karja suurusele. Taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus tehakse taotluse esitamise aasta 10. detsembriks.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse nõuded toetuse saaja andmete avalikustamise kohta.

Paragrahvis 15 kehtestatakse toetuse saaja andmete avalikustamine Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artiklite 111 ja 112 kohaselt ning nende töötlemine liidu finantshuvide tagamise eesmärgil sama määruse artikli 113 kohaselt. PRIA võib toetuse saajate andmeid avaldada ja kasutada toetuse saaja andmeid vastavalt nimetatud alustele. Kohustuse toetuse saajaid nende andmete avalikustamisest teavitada sätestab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikkel 113, mille kohaselt teavitavad liikmesriigid toetuse saajaid sellest, et nende andmed avaldatakse sama määruse artikli 111 kohaselt ning et liidu finantshuvide tagamise eesmärgil võivad liidu ja liikmesriikide auditeerimis- ja uurimisorganid nende isikuandmeid töödelda.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks järgmised õigusaktid:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670);
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 549–607);
- 3) komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124);
- 4) komisjoni delegeeritud määrus (EL) 639/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad, ning muudetakse kõnealuse määruse X lisa (ELT L 181, 20.06.2014, lk 1–47);
- 5) komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73).

4. Määruse mõjud

Viimastel aastatel on Eesti lamba- ja kitsekasvatuse sektoris nii loomade kui ka loomapidajate arv langenud. Sellises olukorras, kus sektor on raskustes, on võimalus, et lamba- ja kitsekasvatavad lõpetavad oma tegevuse. Põllumajandusloomade registri andmetel oli 2019. aastal lammaste ja kitsede hulgas emasloomi kokku 50 976. 2018. aastal oli nimetatud loomade arv aga 8,2% kõrgem. Seejuures oli lamba- ja kitsekasvatajate koguarv 2019. aastal PRIA

andmetel 2106, 2018. aastal oli aga kasvatajaid 12,6% rohkem. 2019. aasta andmete alusel on lamba- ja kitsekasvatajate arv viimase kümne aasta madalaim. Arvestades, et kasvatajate arv aina langeb, on oluline tagada neile püsiv sissetulek, et nad ei lõpetaks põllumajanduslikku tegevust.

FADN-i (*Farm Accountancy Data Network*) andmetel¹ kasvatab u 64% lamba- ja kitsekasvatajatest 10–100 utega karjasid. Neid iseloomustab suur tasustamata pere tööjõu osatähtsus (98%) ja väike tootlikkus (netolisandväärtus tööjõu aastaühiku kohta moodustab vaid 21% FADN-i tootmistüüpide keskmisest tootlikkusest). Kogutoodangu ja kogukulude (sh kulu tasustamata peretööjõule) suhe, mis iseloomustab kuludega toimetulekut, jääb u 38% võrra madalamaks kui tootmistüüpide keskmine². Olukord ei ole majanduslikult keeruline mitte ainult väiksemas karjagrupis, vaid kogu tootmistüübi ettevõtetes, kus kuludega toimetulek (sh kulu tasustamata peretööjõule) jääb FADN-i keskmisest 35% võrra madalamaks ja loodav lisandväärtus tööjõu aastaühiku moodustab FADN keskmise ettevõtte poolt loodavast lisandväärtusest aasta tööjõuühiku kohta 26%³. Hinnanguline tulu puudujääk aastate 2014–2018 keskmisena on väiksemas karjagrupis u 302 eurot loomühiku kohta. Tootmisega seotud otsetoetuse ja ettevõtjate kasutuses oleva maa hektarite kohta kompenseeritakse proportsionaalselt tootmisest lahtiseotud otsetoetusega tulu puudujäägist u 36–52%. Ettevõtjatel, kes kasvatavad enam kui 100 emaslooma, aitab kuni esimese 100 looma kohta makstav toetus parandada kuludega toimetulekut, samas toetus ei piira see ettevõtja tegevuse edasist arengut ja turule orienteeritust.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetuse andmist rahastatakse Euroopa Liidu eelarvest (EAGF-i vahenditest). Toetuse eelarve on 2021. aastal 540 615 eurot, mis kaetakse EAGF-i vahenditest.

Toetuse rakendamise kulud PRIA-le on 34 159 eurot, sealhulgas arendusteks vajaminev summa on 17 160 eurot, mis kaetakse Eesti riigieelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõuga kehtestatud toetusmeetmete väljatöötamisse kaasati põllumajanduslikest esindusorganisatsioonidest Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda ja Eestimaa Talupidajate Keskliit. Eelnõu esitati arvamuse esitamiseks PRIA-le ja eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile. Rahandusministeerium esitas ettepaneku seletuskirja täiendamise kohta, millega on arvestatud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Saron

Kantsler

¹ 2018. aasta andmed on viimased avaldatud andmed, 2019. aasta kohta avaldatakse andmed detsembris 2020.

² Ettevõtjatel, kellel on 10–100 utte, oli kogutoodangu ja kogukulude (sh kulu tasustamata peretööjõule) suhe 2018. aastal 0,38, samal ajal kui FADN-i keskmine vastav näitaja oli 0,76. Kogu lamba- ja kitsekasvatuse tootmistüübi vastav suhtarv 2018. aastal oli 0,41.

³ Lamba- ja kitsekasvatuse tootmistüübi netolisandväärtus tööjõu aastaühiku kohta 2018. aastal oli 4585 eurot, samal ajal FADN-i tootmistüüpide keskmine oli 17 434 eurot.